

Sygn.akt III AUa 79/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Teresa Suchcicka (spr.)

Sędziowie: SSA Dorota Elżbieta Zarzecka

SO del. Tomasz Madej

Protokolant: Barbara Chilimoniuk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 kwietnia 2018 r. w B.

sprawy z odwołania M. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji wnioskodawcy M. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 21 listopada 2017 r. sygn. akt V U 313/17

I. **oddala apelację,**

II. **zasądza od M. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.**

SSO del. Tomasz Madej SSA Teresa Suchcicka SSA Dorota Elżbieta Zarzecka

Sygn. akt III AUa 79/18

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 27 marca 2017 r. wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 887 ze zam.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.) odmówił M. K. prawa do emerytury wskazując, że ubezpieczony nie legitymuje się wymaganym stażem pracy w warunkach szczególnych. W ocenie organu rentowego nie ma podstaw do zaliczenia okresu służby wojskowej od 26 kwietnia 1977 r. do 11 kwietnia 1979 r.

W odwołaniu od powyższej decyzji M. K. wniósł o zaliczenie do zatrudniania w szczególnych warunkach okresu służby wojskowej od 26 kwietnia 1977 r. do 11 kwietnia 1979 r., którą odbywał w okresie zatrudnienia na stanowisku spawacza w Fabryce (...).

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 21 listopada 2017 r. oddalił odwołanie (pkt I) oraz zasądził od M. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. 180 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II).

Sąd I instancji ustalił, iż M. K. urodził się (...) Wniosek o emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach złożył w dniu 28 lutego 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w zaskarżonej decyzji uznał odwołującemu staż sumaryczny w wymiarze 25 lat oraz okres pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 14 lat, 2 miesiące i 28 dni. Ubezpieczony nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, czyli 1 stycznia 1999 r., osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat - dla mężczyzn i 60 lat dla kobiet oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27–20 lat dla kobiet, 25 lat dla mężczyzn. Z kolei w myśl ust. 2 tego przepisu emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Natomiast art. 32 ust. 2 wyżej wymienionej ustawy stanowi, że dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ustępie 1 za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Sąd Okręgowy zważył, iż w tym zakresie należy stosować przepisy obowiązującego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zgodnie z § 3 i 4 w/w rozporządzenia pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienionych w wykazie A nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz posiada wymagany okres zatrudnienia wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. W świetle § 2 ust. 1 rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Powyższe okresy pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. Zauważyć także należy, że prawo do wcześniejszej emerytury stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego i w związku z tym nie można poprzestać tylko na jego uprawdopodobnieniu, lecz musi zostać udowodnione, a temu służą dokumenty.

Zdaniem Sądu, brak świadectwa pracy w szczególnych warunkach nie niweczy możliwości ustalenia wykonywania takiej pracy, gdyż w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie istnieją ograniczenia dowodowe. Nie oznacza to natomiast prymatu osobowych źródeł dowodowych nad dowodami z dokumentów, zwłaszcza zgromadzonych w aktach osobowych pracownika. Należy pamiętać, że ustalenia faktyczne w sprawie o emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach odwołują się do odległych czasowo okresów. Pracujące wówczas osoby nie przywiązywały wagi do czynienia spostrzeżeń związanych z charakterem pracy innych osób. Zatem w ich pamięci pozostają fragmentaryczne dane, które w każdym wypadku powinny być skonfrontowane z dokumentacją pracowniczą. Nie jest też tak, że w każdym wypadku dokumentacja osobowa była prowadzona „pro forma”, a pracownik wykonywał inne prace, niż te które były uwidocznione w angażach. Dlatego, w tej kategorii spraw podkreśla

się, że same zeznania świadków nie powinny stanowić podstawy ustaleń faktycznych, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentacji pracowniczej (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 22 maja 2013 r., III AUa 952/12).

Dalej Sąd zaznaczył, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzzonej mu pracy - rzeczywiście wykonywanych zadań pracowniczych (tak wyrok Sądu Najwyższego Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/2008, OSNP 2010/23-24/281; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 26 września 2012 r., II AUa 488/12). Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. Praca przy spawaniu w rozumieniu pkt 12, Działu XIV, wykazu A rozporządzenia z 1983 r. (prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorym) kwalifikuje pracownika do uzyskania emerytury w obniżonym wieku. Zgodnie z art. 106 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej w brzmieniu obowiązującym w spornym okresie, zakład pracy, który zatrudniał pracownika w dniu powołania do zasadniczej lub okresowej służby wojskowej, obowiązany był zatrudnić go na poprzednio zajmowanym stanowisku lub stanowisku równorzędnym pod względem rodzaju pracy oraz zaszeregowania osobistego, jeżeli pracownik najpóźniej w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia z tej służby zgłosił swój powrót do pracy. Niezachowanie tego terminu powodowało rozwiązanie stosunku pracy z mocy prawa, chyba że nastąpiło z przyczyn od pracownika niezależnych. Natomiast w myśl art. 108 ust. 1 tej ustawy, czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby. Wykładnia gramatyczna powołanych przepisów nie nasuwa wątpliwości, że okres odbytej służby wojskowej przez pracownika zatrudnionego poprzednio w szczególnych warunkach pracy, który po zakończeniu tej służby zgłosił swój powrót do tego zatrudnienia, traktuje się tak samo jak wykonywanie takiej pracy. Kwestia ta była wielokrotnie przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego. Sąd ten w wyroku z dnia 09 marca 2010 r., I UK 333/09, analizował uprawnienie żołnierza powracającego do tego samego pracodawcy. Stwierdził tak jak uprzednio w wyroku z dnia 06 kwietnia 2006 r., III UK 5/06, że żołnierzowi zatrudnionemu przed powołaniem do czynnej służby wojskowej w warunkach szczególnych (I kategorii zatrudnienia), który po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem przed powołaniem do służby wojskowej i w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Takie samo stanowisko Sąd Najwyższy wyraził w uchwale 7 sędziów z dnia 16 października 2013 r., sygn. akt III UZP 6/13, gdzie ponownie podkreślił, że czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej zalicza się - na warunkach wynikających z tego przepisu - do okresu wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w zw. z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.). Podobny pogląd został wyrażony w wyroku z dnia 05 sierpnia 2014 r., I UK 442/13. Uznano w nim, że czas zasadniczej służby wojskowej zalicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia emerytury w niższym wieku emerytalnym także wtedy, gdy, żołnierz przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej nie był zatrudniony, ale po zwolnieniu z tej służby w ciągu trzydziestu dni podjął zatrudnienie i pracował w szczególnych warunkach pracy.

W sprawie bezspornym jest – jak podkreślił Sąd, że M. K. spełnia przesłanki dotyczące wieku, ogólnego stażu ubezpieczenia emerytalnego. Natomiast sporna kwestia sprowadzała się do ustalenia okresu pracy w szczególnych warunkach. Z uwagi na konieczność ustalenia, czy powołany przez odwołującego okres zaliczenia okresu służby wojskowej od 26 kwietnia 1977 r. do 11 kwietnia 1979 r. należało zaliczyć do okresu pracy w szczególnych warunkach Sąd przeprowadził postępowania dowodowe. Oparł się w tej mierze na dołączonej do akt dokumentacji emerytalnej, aktach osobowych i zeznaniach świadków. Chronologiczna ocena treści akt osobowych (umowy o pracę, angaże) wskazuje, że odwołujący 08 września 1976 r. został zatrudniony w Zakładzie (...) w B. na stanowisku ślusarza. Od dnia 01 marca 1984 r. powierzono M. K. obowiązki spawacza-ślusarza. Świadectwo pracy wystawione 31 lipca 2000 r. przez Fabrykę (...) w B. stwierdza, że ubezpieczony w okresie od dnia 08 września 1976 r. do dnia 31 lipca 2000

r. wykonywał pracę ślusarz, spawacz-ślusarz, spawacz. Świadczenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach zaświadcza, że M. K. od 01 marca 1984 r. do 31 lipca 2000 r. wykonywał prace spawacza. Książka spawacza została wydana M. K. 30 grudnia 1983 r. (k. 33-35). Tym samym mógł on wykonywać czynności spawalnicze tylko od tej daty.

W ocenie Sądu I instancji nie są wiarygodne zeznania świadków M. D. i J. H., z których wynika, że odwołujący przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej oraz po zwolnieniu z tej służby w ciągu trzydziestu dni podjął zatrudnienie i pracował w pełnym wymiarze czasu pracy jako spawacz. Nie znajdują one jakiegokolwiek potwierdzenia w aktach osobowych wnioskodawcy. Zeznania te są nakierowane na umożliwienie skarżącemu uzyskania wcześniejszego świadczenia emerytalnego. Jak już wyżej wspomniano, same zeznania świadków, gdy brak jest ich potwierdzenia w dokumentacji pracowniczej, nie mogą stanowić podstawy do przyznania emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Ponieważ dla ustalenia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z art. 184 ustawy emerytalnej nieodzowne jest łączne spełnienie przez wnioskodawcę wszystkich przesłanek, wynikających z treści art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, wobec nie spełnienia przesłanki z art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, brak jest podstaw prawnych do przyznania mu tego świadczenia.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, Sąd - na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oraz powołanych przepisów prawa materialnego - oddalił odwołanie jako bezzasadne. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. i 99 k.p.c. w zw. § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.).

Od powyższego wyroku Sądu Okręgowego apelację złożył wnioskodawca M. K.. Zaskarżając wyrok w całości, wnosił o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia, ewentualnie zmianę wyroku poprzez rozstrzygnięcie zgodnie z żądaniem odwołującego się oraz zasądzenie na rzecz odwołującego się zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje wg norm przepisanych.

Przedmiotowemu wyrokowi skarżący zarzucił nierozpoznanie sprawy co do istoty, naruszenie art. 328 § 2 k.p.c., przyjęcie, że wnioskodawca mógł wykonywać pracę spawacza od dnia 1 marca 1984 r., tj. po uzyskaniu książki spawacza, podczas gdy faktycznie czynności te były w pełnym wymiarze czasu pracy już od momentu zatrudnienia, oparcie się w swoim rozstrzygnięciu m.in. na świadectwie pracy w warunkach szczególnych jako dokumencie prywatnym bez przeprowadzenia ustawowego obowiązku kontroli sądowej w związku z zarzutami strony.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

Rozpoznając niniejszą sprawę Sąd Okręgowy rozważył wszechstronnie cały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie wywiódł trafne wnioski. Sąd Apelacyjny w całości aprobuje stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy przyjmuje za swoje.

Przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie było prawo M. K. do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Sąd Okręgowy rozpoznając odwołanie wnioskodawcy prawidłowo odwołał się do przepisów art. 184 ust. 1 i 2 z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jako przepisów, z których wynikają przesłanki prawa do spornego świadczenia (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm., zwana dalej ustawą emerytalną). W świetle powołanego przepisu, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40 (tj. 60 lat), jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, a zatem na dzień 1 stycznia 1999 r. osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury tj. okres co najmniej 15 lat takiej pracy oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, czyli okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzn. Nadto emerytura przysługuje pod warunkiem

nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej zawiera definicję pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach, stanowiąc, iż jest nim pracownik zatrudniony przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne bądź otoczenia. Zgodnie z art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których ubezpieczonym przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. W tym względzie ww. ustawa odsyła do przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Ustalenie, czy wykonywane obowiązki pracownicze były realizowane w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze podlega ocenie na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W myśl § 2 ust. 1 powołanego aktu prawnego, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Z kolei § 4 ust. 1 pkt 1 i 3 rozporządzenia określa przesłanki, których łączne spełnienie przez pracownika, warunkuje nabycie prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach tj. osiągnięcie wieku emerytalnego wynoszącego: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz wykazanie wymaganego okresu zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W rozpoznawanej sprawie nie budziło wątpliwości spełnienie przez wnioskodawcę kryterium wieku emerytalnego 60 lat, ani przesłanki ogólnego stażu składkowego i nieskładkowego. Ubezpieczony nie jest też członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Kwestią sporną w niniejszej sprawie było ustalenie, czy ubezpieczony M. K. legitymuje się wymaganym okresem 15 lat pracy w szczególnych warunkach, a w szczególności, czy wykonywane przez odwołującego prace już od początku zatrudnienia tj. w okresie od 8.09.1976 r. do 28.02.1984 r. – łącznie ze służbą wojskową od 29.11.1967 r. do 31.12.1974 r. mogą być uznane za prace, o których mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Sąd Okręgowy po przeprowadzeniu postępowania dowodowego uznał, że ww. okres nie podlega zaliczeniu do stażu pracy w szczególnych warunkach, gdyż wnioskodawca nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych w zgodzie z wykazem A, dział XIV 12. prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku.

W celu oceny rodzaju i charakteru pracy wnioskodawcy w powyżej wskazanym okresie Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe dopuszczając zgłoszone przez odwołującego dowody z zeznań świadków M. D., J. H. oraz odwołującego w charakterze strony. Sąd Okręgowy dokonał też analizy dokumentacji pracowniczej znajdującej się w aktach osobowych M. K.. Wszystkie te dowody zostały przez Sąd Okręgowy przywołane i omówione w sposób obiektywny, rzetelny i wszechstronny. Wbrew zarzutom apelacji, Sąd Okręgowy rozważył wszechstronnie cały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy i na jego podstawie dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych. Zdaniem Sądu Apelacyjnego ocena tego materiału dowodowego została dokonana przez Sąd pierwszej instancji zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów, wyrażoną w art. 233 § 1 k.p.c., a więc w sposób bezstronny, zgodnie z zasadami wiedzy i logicznego rozumowania oraz doświadczeniem życiowym. W rezultacie Sąd Okręgowy nie dał wiary twierdzeniom odwołującego i wbrew zarzutom apelacji prawidłowo ustalił, że w spornym okresie już od samego początku zatrudnienia w (...) wnioskodawca nie świadczył pracy spawacza. Prawidłowo Sąd ograniczył okres pracy w warunkach szczególnych do chwili w której odwołujący uzyskał niezbędne uprawnienia do wykonywania zawodu, od wydania książki spawacza tj. od 30.12.1983 r.. Podnieść należy, że z zachowanej dokumentacji znajdującej się w aktach osobowych jednoznacznie wynika, że zgodnie z umową zawartą pomiędzy pracodawcą a skarżącym w dniu 9.09.1983 r. zakład pracy (...) skierował wnioskodawcę na kurs spawacza (k.25 a.s.). Gdyby było tak jak utrzymuje wnioskodawca,

że od początku zatrudnienia zajmował się wyłącznie spawaniem – skierowanie na kurs byłoby bezprzedmiotowe. W aktach osobowych wnioskodawcy znajdują się bardzo czytelne, chronologicznie poukładane protokoły, umowy, wnioski, kwestionariusze i inne dokumenty, z których jednoznacznie wynika, że przynajmniej do roku 1983 r. stanowisko wnioskodawcy określano jak ślusarz np. protokół z dnia 2.08.1983 r., wniosek o dopuszczenie do egzaminu w zawodzie ślusarz (k.21 a.s.), protokół z dnia 31.08.1981 r. sprawdzający umiejętności praktyczne w charakterze ślusarza (k. 20 a.s.).

W ocenie Sądu Apelacyjnego słusznie Sąd I instancji uznał, że zarówno przed wojskiem, jak i po odbyciu służby wojskowej wnioskodawca nie świadczył pracy spawacza, czynności spawalnicze mógł wykonywać od chwili uzyskania uprawnień tj. od 30.12.1983 r. Należy zauważyć, iż z okresu zatrudnienia odwołującego w powyższym zakładzie pracy została zachowana kompletna dokumentacja osobowa. Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy zasadnie uwzględnił treść dokumentów z kompletnych akt osobowych wnioskodawcy dotyczących zatrudnienia w przedmiotowej spółdzielni, a odmówił wiarygodności zeznaniom przesłuchanych w sprawie świadków M. D., J. H. oraz wnioskodawcy przesłuchanego w charakterze strony. Osobowe źródła dowodowe, jak słusznie ocenił Sąd Okręgowy, nie potwierdziły w sposób nie budzący wątpliwości twierdzeń ubezpieczonego co do charakteru jego pracy w spornym okresie. W ocenie Sądu drugiej instancji zeznania wyżej wskazanych świadków nie mogą stanowić dowodu jednoznacznie i samodzielnie potwierdzającego wykonywanie w spornym okresie zatrudnienia w szczególnych warunkach, zwłaszcza w sytuacji, gdy z dokumentów wynikają okoliczności odmienne. Należy mieć przy tym na uwadze, że ze względu na długi upływ czasu, od kiedy praca była świadczona (ponad 30 lat), z zasady świadkowie nie są w stanie dokładnie odtworzyć przebiegu zatrudnienia współpracowników. Adekwatne do takich ustaleń są natomiast dokumenty z akt osobowych, sporządzane na bieżąco, przez upoważnione przez pracodawcę osoby i dlatego stanowiące wiarygodny i miarodajny dowód na potwierdzenie zatrudnienia w określonym czasie i na określonym stanowiskach. Brak jest podstaw, aby uznać, że informacje zawarte w wielu pismach nie miały odzwierciedlenia w rzeczywistym przebiegu pracy wnioskodawcy.

Zdaniem Sądu drugiej instancji w sprawach o emeryturę z tytułu pracy w warunkach szczególnych zaliczając okres pracy do stażu pracy w warunkach szczególnych należy poza wszelką wątpliwość wykazać, iż praca ta była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych czyli na stanowisku wymienionym w wykazie A stanowiącym załącznik do ww. rozporządzenia. Dopuszczalność dowodzenia okoliczności dotyczących charakteru pracy na potrzeby ustalenia uprawnień do świadczenia emerytalnego przy pomocy wszelkich dostępnych dowodów, w tym zeznań świadków i przesłuchania strony nie oznacza jednak, że sąd każdorazowo uzna zeznania świadków za wystarczające dla ustalenia spornego charakteru zatrudnienia i rodzaju wykonywanej pracy. Zauważyć należy, że w rozporządzeniu przewidziana została pewna hierarchia dowodów, którą sąd winien kierować się przy rozpoznawaniu sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych. W pierwszej kolejności, przy ustalaniu okresów zatrudnienia, winny być uwzględniane dokumenty z przebiegu zatrudnienia - świadectwa pracy wystawione przez pracodawcę, umowy o pracę, angaże, legitymacje ubezpieczeniowe i inne dokumenty potwierdzające okresy ubezpieczenia. Dopiero, gdy dokumentacja pracownicza jest niepełna lub zawiera pewne rozbieżności, dopuszczalne jest posiłkowanie się zeznaniami świadków, ale jako dowodem uzupełniającym, potwierdzającym przebieg zatrudnienia. Skoro prawo do wcześniejszej emerytury stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego, nie można poprzestać tylko na jego uprawdopodobnieniu, lecz musi zostać udowodnione, a temu służą dokumenty. Dlatego, w tej kategorii spraw same zeznania świadków, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych, nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach. Nie jest dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków, w sytuacji gdy z dokumentów wynikają okoliczności przeciwne (por. Sąd Apelacyjny w Lublinie z dnia 6 sierpnia 2014 r., III AUa 466/14, LEX nr 1496008; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 22 maja 2013 r., III AUa 952/12, LEX nr 1327500; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 20 września 2012 r., III AUa 374/12, LEX nr 1223476; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 17 stycznia 2012 r., III AUa 1482/11, LEX nr 1110006; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 22 lutego 2012 r., III AUa 1734/11, LEX 1129735).

Zachowana dokumentacja osobowa nie potwierdza faktu wykonywania przez wnioskodawcę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy spawaniu kwalifikowanych jako prace w szczególnych warunkach od początku zatrudnienia

wnioskodawcy w firmie (...). W świetle powyższego – zdaniem Sądu II instancji – brak jest podstaw do tego, aby dać prymat osobowemu źródłom dowodowym, w sytuacji, gdy w sprawie nie zostały przedstawione dokumenty potwierdzające sporne okoliczności zgodnie z twierdzeniami wnioskodawcy i świadków, a z istniejących dokumentów wynikają okoliczności odmienne. W świetle powyższego zeznania przesłuchanych w sprawie świadków, z uwagi na brak ich potwierdzenia w dokumentacji pracowniczej, nie mogły stanowić podstawy do przyznania emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Podkreślić należy, że wymogi stawiane przez ustawodawcę, które należy spełnić w celu uzyskania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, należy interpretować ściśle. W wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. określono wprost, jakie rodzaje prac kwalifikują się do prac w szczególnych warunkach. Dochodzone świadczenie jest emeryturą wcześniejszą, czyli niejako przywilejem dla osób wykonujących określone w przepisach prace i spełniającym inne warunki niezbędne do jego przyznania. W celu skutecznego ubiegania się o to świadczenie należy spełnić m.in. przesłankę wykonywania prac wymienionych w wykazie A, stanowiącym załącznik do ww. rozporządzenia, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku, stosownie do wymogu wynikającego z § 2 ust. 1 ww. rozporządzenia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się ponadto, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008/21-22/325; z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008/21-22/329; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009/5-6/75). Warto w tym miejscu wskazać, że wykonywanie pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy oznacza, że pracownik nie ma powierzonych innych obowiązków jak tylko te, które dotyczą pracy w szczególnych warunkach (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 października 2011 r., I UK 174/11).

Sąd Apelacyjny w pełni podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 lipca 2016 r. (II UK 296/15, publ. Legalis), iż tworzenie w drodze wykładni prawa norm ustalających stanowiska pracy w szczególnych warunkach poza ustalonym wykazem, tylko ze względu na podobieństwo czynności wykonywanych na stanowiskach pracy niewymienionych w wykazach, jest niedopuszczalne. Właściwa jest jedynie taka interpretacja, że wykonywanie pracy w szczególnych warunkach należy oceniać według wykazów stanowiących załączniki do utrzymanego w mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Nie jest dopuszczalne tworzenie w drodze wykładni prawa norm ustalających stanowiska pracy w szczególnych warunkach, a stanowiska ślusarz ustawodawca nie przewidział jako uprawniającego do ubiegania się o wcześniejszą emeryturę.

Reasumując, w ocenie Sądu Apelacyjnego dokonana przez Sąd I instancji ocena charakteru pracy wnioskodawcy w spornym okresie była prawidłowa. Mając na względzie zgromadzony w sprawie materiał dowodowy Sąd I instancji uprawniony był do przyjęcia, że wnioskodawca w tych okresach nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych, wymienionej w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. W rezultacie Sąd Okręgowy trafnie ustalił, że M. K. nie legitymuje się okresem pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 15 lat, a zatem nie spełnia przesłanki określonej w przepisie art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, niezbędnej do przyznania prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Nie jest trafny zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. Zarzut ten może znaleźć uzasadnienie w tych wyjątkowych sytuacjach, w których treść uzasadnienia uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny, zrozumienia toku rozumowania sądu, który doprowadził do wydania orzeczenia, gdy sfera motywacyjna pozostaje nieujawniona bądź niezrozumiała lub gdy zawarte w nim rozważania pozostają całkowicie bez związku z rozpoznawaną sprawą. Tylko bowiem w takim przypadku uchybienie art. 328 § 2 k.p.c. może być uznane za mogące mieć wpływ na wynik sprawy. Uzasadnienie Sądu

Okręgowego - wbrew twierdzeniom skarżącego - zawiera szczegółową ocenę zgromadzonego materiału dowodowego, w tym zeznań powołanych w sprawie świadków ze wskazaniem, jakie na ich podstawie zostały poczynione ustalenia oraz dlaczego uznane zostały za niewiarygodne.

Z tych powodów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację – pkt I sentencji wyroku.

O kosztach postępowania za II instancję Sąd Apelacyjny orzekł w oparciu o zasadę wynikającą z art. 98 k.p.c., tj. odpowiedzialności za wynik postępowania. Organ rentowy w odpowiedzi na apelację wnioskuje o zasądzenie na rzecz ZUS kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed drugą instancją według norm przepisanych. Wobec powyższego, odwołujący jako strona przegrywająca spór obowiązana jest do zwrotu kosztów zastępstwa procesowego organu rentowego - o czym orzeczono w pkt II sentencji wyroku na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. art. 99 k.p.c. i § 9 ust. 2 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.).

SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Teresa Suchcicka SSO del. Tomasz Madej